

Yüzleşmem gerekenle yüzleşmeye hazırlanıyorum. *Tarihselcilik*.

Mesele şu: Kur'an-ı Kerim'in bazı hükümleri zamanı için geçerliyken, tarihi bağlamdan uzaklaştıkça geçerliliğini kaybeder mi? Ne kadar kaybeder, ne kadar kaybetmez? *Kaybeder* dediğiniz zaman, müslümanların genel bir *Allah'ın ayeti* duruşu var, ona muhalefet etmiş oluyorsunuz. El-Kitab'da yazan bir hükmü, insan aklıyla değiştirmeye çalışmak. Değiştirmek, modifiye etmek, ekleme ve çıkarmalar yapmak *ezeli ve ebedi mükemmel kitap* diye görülen bir kitaba pek de öyle yaklaşmadığımızı gösteriyor.

Tarihselcilik dedikleri bu duruşu ben genelde Mustafa Öztürk'ün anlattıklarıyla biliyorum. İşin ehli belli bir hükmün tarihselliğini tartışabilir, ancak benim için önemli olan kısmı, bu konunun bir tartışma ve aklilik içeriyor olması. Yani bir defa duruşunuzu *tarihselci* yaptığınızda, artık tartışılmaz hüküm kalmıyor. Kendiniz bazı hükümlerin tartışılmaz olduğunu kabul edebilirsiniz, bazıları *bedahet* seviyesinde açık gelebilir ancak bu açıklık *da* diğerleri gibi tartışmaya açıktır.

Şimdi, aslında *zaten böyleydi* denecek bir noktadayız: Hiçbir metin onu anlayan olmadan belli bir anlam ifade etmez. Yani zaten Kitab-ı Mecid'i anlarken bir akıl ve duruş gerekecektir. Ancak müslümanların genel duruşu, temel hükümlerin (nassların) tartışılmaz derecede açık olduğu yönünde. Tarihselcilik bize *hüküm böyle ama kesin de değil, benim yorumum* der gibi bir duruş getiriyor.

İslam düşüncesi dediğimiz, bildiğim kadarıyla hep bu mutlaklarla meşgul olmuş, söylediklerini kesin söyleme eğiliminde bir gelenek. Toplum ve siyasetle içiçe geçmiş olmanın getirdiği bir mutlakçılık var ve bu bize de sirayet etmiş durumda. Belli bir konuda *o da doğru olabilir, bu da dersiniz, cahil* olarak adlandırılıyorsunuz. İslam'ın ahkam yoluyla hayatın hiçbir noktasını boş bırakmayan duruşu, *bazı hükümler zamanı içindi* dediğiniz anda su almaya başlıyor.

Yüzleşme dediğim, bu mutlaklık ortadan kalktığında yaşadığım boşluğun giderek içimde büyüdüğüyle yüzleşmek. Eskiden beri *insanın kendi ahlakını yapması* konusunda çekincelere sahip olan ve kendini ahlakî hükümlerde Allah'a nisbet eden bir geleneğin içinden, zamana ve mekana göre değişen ahlak hükümleri arasında tercih yapmayı mecbur bırakan bir yere gelmek önemli bir değişiklik.

Bir süredir bununla nasıl başa çıkacağımı düşünüyorum. Çarpıcı olsun diye bir örnek: Tarihselci dediğimiz müslümanlar böyle demiyor ama yarın biri çıkıp ...

zinanın haram kılınmasının sebebi nesebin belirlenmesinde yarattığı imkansızlıktı, şimdilerde hem doğum kontrolüyle çocuktan korunma, hem de DNA testleriyle nesebi belirlemek mümkün, o halde zinanın haram olduğunu hala iddia edemeyiz

dese, buna ne gibi bir cevap verebiliriz?

Şimdiki cevap, bildiğim kadarıyla *bunu nasıl sorarsın?* şeklinde oluyor. *Bu kadar günah bir şeyi nasıl normalleştirmeye çalışırsın?* Mustafa Öztürk'e sordukları bazı sorularda *ben Montgomery Watt mıyım da böyle düşünüyüm, ben müslümanım* dediğine bakacak olursak, kritik bazı konularda *müslüman böyle sorular sormaz* deyip susacağız.

Bununla beraber, bu işlerde malumdur ki *aktarılabirlik* diye bir kriterim vardır: Bir adetin sonraki nesillere aktarılma ihtimali nedir? Bunun basit kıstası da, çocuğum bana yukarıdaki soruyu sorsa, ona ne diyeceğim, paylayıp, cıkcık yapıp ayıplayacak mıyım, yoksa makul ve mantıklı bir cevabım olacak mı? Çünkü makul ve mantıklı bir cevabım yoksa, beni ikna eden *inanç* onu etmeyecek ve o çocuklarını benim gibi ayıplamak yerine omuz silkmekle yetinecektir.

Buradaki makul cevap evliler için *birbirinden beklenti* olabilir. Evlilik zımnen başkasıyla cinsellik yaşaymayacağını kabul etmektir. *Aldatmak* dediğimiz de, her tür ahlakî tasavvurda kötüdür. *Cinsellikle ilgili aldatma da yüklendiği duygusal anlam dolayısıyla en acı veren aldatma türüdür* diyebiliriz.

Evlilik deyince zamanımızın evlilikleri illa yukarıdaki kabulleri taşıyor ama evli insanın zinası için makul bir cevap sanırım bu.

Ancak bu fikri evli olmayanların *zinasına* uygulamak zor. *Ortada bir aldatma olmadığında, zina hala haram mıdır?* diye gelecek bir soruyu nasıl cevaplayabilirsin? İki insanın yarım saat konuşmasıyla, yarım saat *sıvı üretmesi* arasında, eğer üçüncü birini etkilemiyorsa, nasıl bir fark olduğunu söyleyebilirsin?

Bu soruya *dünya zevk yeri, sefahat yeri değildir* diye bir cevabı vardı Abdülhakim Murad'ın. Yani hayata *alınan zevki optimize etmek* açısından bakarsanız, insan olma şuuruna erişemezsiniz. Bunun için zina sadece yarım saatlik bir fiil değil, ürettiği duruş itibarıyla *hayatın zevk ve eğlenceden ibaret olduğunu* ilham eden bir fiil. İnsanı kendi bedenine hapseden ve hakikat bilgisine yükselmesine mani bir günah.

Bu *hakikat bilgisine erişmek* niyetinde olanlar için bir cevap olabilir ama *ahlak* konusu itibarıyla insanların genelini ilgilendirir. Tasavvuf geleneğindeki biri için zinanın neden günah olduğunu bu şekilde açıklayabilirsiniz ama *avam* için nasıl bir anlayış getirebiliriz?

Sığınacağımız tek limanın *günahın ürettiği insan tipi* üzerinden olabileceği kanaati hasıl oldu bende. *Bizim geleneğimizde zina yoktur, evlilik vardır ve bunun da ürettiği bir insan tipi vardır* demekten başka çare göremiyorum. Bir defa *hükümler zamana ve mekana göre yeniden şekillenir* diyorsak, bu zaman ve mekan izafiyetinin böyle temel meseleler için nasıl telafi edileceğini düşünmek icap ediyor. Eski kitaplara bakıp, aynen orada söylenenleri söylemeye devam ederseniz, yukarıdaki gibi bir soruda şaşalarsınız.

Konu gelip *geleneğe* dayanıyor, bu da zamanında *ahlakın kaynağı* olarak *kimlik* meselesinde bahsi geçen sorunları taşıyor.

Biz neden zina etmeyiz? Zina eden insanlar olmadığımız için.

Net bir cevaba ulaşamadık, daha sonra dönmek üzere burada bırakalım.